

Protokół nr 10/25
z X posiedzenia Komitetu Monitorującego program regionalny
Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027
z 12 września 2025 roku

Dziesiąte posiedzenie Komitetu Monitorującego program regionalny Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (KM FEP) odbyło się w dniu 12 września 2025 r. w Centrum Ekoinnowacji Politechniki Gdańskiej, przy ul. Narutowicza 11/12 w Gdańsku.

W posiedzeniu udział wzięło 24 członków Komitetu, 17 zastępców, 8 upoważnionych przedstawicieli, 2 obserwatorów, 2 przedstawicielki Komisji Europejskiej oraz zaproszeni goście. Lista obecności stanowi **załącznik nr 1** do niniejszego protokołu.

Ad. 1

Przewodniczący KM FEP, Pan Mieczysław Struk, Marszałek Województwa Pomorskiego, otworzył X posiedzenie Komitetu, powitał wszystkich uczestników i wygłosił krótkie przemówienie.

Następnie Przewodniczący oddał głos Panu profesorowi Krzysztofowi Wilde – Rektorowi Politechniki Gdańskiej. Pan profesor w krótkim wystąpieniu podkreślił, że powstanie Centrum Ekoinnowacji było możliwe dzięki wsparciu funduszy europejskich. Zwrócił także uwagę na znaczenie nowoczesnych technologii rozwijanych w obiekcie, w szczególności w zakresie oczyszczania wody, eliminacji mikroplastiku, budownictwa morskiego czy ekologicznych materiałów budowlanych. Dodał, że szczegółowe informacje na temat budowy i działalności Centrum przedstawi w dalszej części spotkania Pani profesor Joanna Żukowska z Wydziału Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej.

Przewodniczący podziękował Panu Rektorowi za zabranie głosu, podkreślając znaczącą rolę Politechniki Gdańskiej jako jednej z wiodących uczelni technicznych w Polsce oraz jej istotny wkład w rozwój województwa pomorskiego.

Przewodniczący przeszedł do potwierdzenia prawomocności obrad. Korum wynosiło 27 osób uprawnionych do głosowania, a na liście obecności, w chwili rozpoczęcia posiedzenia, podpisało się 34 członków Komitetu, ich zastępców bądź osób upoważnionych do udziału w posiedzeniu.

W dalszej kolejności Przewodniczący poinformował o niewielkich zmianach w porządku obrad w stosunku do wersji, która została przekazana Komitetowi przed posiedzeniem. Zamiast przewidzianego punktu dotyczącego przykładów projektów realizowanych w ramach FEP 2021–2027, zaproponował wysłuchanie krótkiej prezentacji na temat Centrum Ekoinnowacji – inwestycji zrealizowanej w ramach Regionalnego Programu

Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020, w którym odbywało się X posiedzenie KM FEP. Przewodniczący zaproponował ponadto, aby uzupełnić porządek obrad o punkt dotyczący uwarunkowań wsparcia infrastruktury turystyki. Jak poinformował, wprowadzenie tego punktu nie wpłynie na planowany czas posiedzenia, gdyż w zamian skrócone zostaną punkty poświęcone prezentacji poszczególnych zestawów kryteriów wyboru projektów w tym obszarze.

Uwag i wniosków do przedstawionego uczestnikom, zmienionego porządku obrad nie zgłoszono i został on przyjęty przez Komitet następującym stosunkiem głosów: 34 głosy „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się”. Porządek obrad stanowi **załącznik nr 2 do protokołu**.

Ad. 2

Przewodniczący oddał głos pracownikom Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego: Panu Janowi Szymańskiemu (Dyrektorowi Departamentu Programów Regionalnych), Panu Marcinowi Fuchsowi (Dyrektorowi Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego), Pani Justynie Durzyńskiej (Dyrektorowi Departamentu Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich) oraz Panu Adamowi Mikołajczykowi (Dyrektorowi Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego) którzy przedstawili prezentację na temat stanu realizacji programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 obejmującą m.in. tempo wdrażania, prognozy i kwestie wpływających na wykonanie Programu. Przedmiotowy punkt został włączony do porządku obrad zgodnie z prośbą Komisji Europejskiej, przekazaną w piśmie po spotkaniu rocznym. Prezentacja stanowi **załącznik nr 3 do protokołu**.

Przewodniczący podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonemu.

Pani Wanda Klepacka (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi) nawiązała do przedstawionych informacji dotyczących Działania 2.12. Zauważyła, że poziom zainteresowania naborem w ramach komponentu ściekowego okazał się niższy od dostępnej alokacji, co może świadczyć o ograniczonym zapotrzebowaniu lub o wyczerpaniu się przyjętej formuły wsparcia. Podkreśliła jednocześnie, że na obszarach wiejskich występują bardzo duże potrzeby w tym zakresie, czego dowodem są dane z Krajowego Planu Odbudowy: wartość złożonych wniosków w województwie pomorskim przekroczyła 208 mln zł przy alokacji wynoszącej 86 mln zł. Dodała, że w ramach czwartej rewizji KPO rozważane jest zwiększenie budżetu inwestycji B3.1.1 o 200 mln EUR, choć na razie jest to jedynie propozycja, a nie wynik uzgodnień z Komisją Europejską. Podsumowując zwróciła się z pytaniem, czy w świetle wskazanych nierówności i bardzo dużego zainteresowania ze strony terenów wiejskich możliwe jest lepsze ukierunkowanie Działania 2.12 również na potrzeby obszarów pozaaglomeracyjnych, które obecnie są wyłączone ze wsparcia.

Pan Jan Szymański przypomniał, że zgodnie z zapisami Programu priorytetowo wspierane są aglomeracje o wielkości od 10 do 15 tys. RLM. W województwie pomorskim jest to pięć

samorządów i wszystkie one aplikowały w naborze. Nie było w związku z tym możliwości rozszerzenia wsparcia na szerszy krąg beneficjentów. Takie rozszerzenie (na aglomeracje w przedziale 2-10 tys. RLM) byłoby możliwe w ramach drugiego naboru, jednak sytuację w tym zakresie skomplikowało ogłoszenie przez Komisję Europejską pięciu nowych priorytetów dotyczących obronności, mieszkalnictwa, energii, gospodarki wodnej i wsparcia przedsiębiorców. W związku z tym wszystkie niewykorzystane środki w Programie są obecnie analizowane przez Zarząd Województwa Pomorskiego w kontekście wspomnianych nowych celów i konieczności wygospodarowania 10% alokacji FEP 2021-2027 na ich realizację.

Pani Justyna Durzyńska odnosząc się do wypowiedzi Pani Wandy Klepackiej podkreśliła, że program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-27 oraz Krajowy Plan Odbudowy stanowią dwa odrębne, uzupełniające się instrumenty. Przypomniała, że KPO obejmuje wyłącznie obszary pozaaglomeracyjne wskazane w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK), których z kolei program FEP obejmować nie może. Pani Justyna Durzyńska z zadowoleniem przyjęła informację o planowanej rewizji KPO zaznaczając jednocześnie, że w jej ocenie, pobieżne porównywanie poziomu zainteresowania wsparciem w ramach FEP i KPO nie powinno mieć wpływu na podział dodatkowych środków.

Dalszych uwag i pytań nie zgłoszono.

Ad. 3

W dalszej kolejności Przewodniczący oddał głos Pani profesor Joannie Żukowskiej z Wydziału Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej, która przedstawiła prezentację na temat projektu pn. „Budowa Centrum Ekoinnowacji Politechniki Gdańskiej”. Prezentacja stanowi **załącznik nr 4** do protokołu.

Przewodniczący podziękował za wystąpienie i krótko je skomentował, podkreślając znaczący udział Politechniki Gdańskiej przy realizacji wielu projektów infrastrukturalnych w regionie, szczególnie na etapie eksperckim i analitycznym. Zazaczył, że obszary badawcze rozwijane w Centrum Ekoinnowacji w dużym stopniu korespondują z priorytetami Programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021–2027, w szczególności w zakresie zrównoważonego transportu, gospodarki o obiegu zamkniętym, czy adaptacji do zmian klimatu. Wyraził przekonanie, że dotychczasowa, dobra współpraca pomiędzy Samorządem Województwa a Politechniką Gdańską będzie kontynuowana i rozwijana.

Ad. 4

Przewodniczący przeszedł do kolejnego punktu porządku obrad i oddał głos Pani Agnieszce Surudo (Zastępcy dyrektora Departamentu Programów Regionalnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), która przedstawiła prezentację na temat

uwarunkowań wsparcia infrastruktury turystyki w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Prezentacja stanowi **załącznik nr 5** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pytań i uwag nie zgłoszono.

Ad. 5

W dalszej kolejności Zastępca Przewodniczącego oddał głos Panu Michałowi Bielińskiemu (Departament Turystyki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), który przedstawił prezentację dotyczącą założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorskie Trasy Rowerowe” (etap 2 i etap 3 – Trasa Subregionalna). Prezentacja stanowi **załącznik nr 6** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pan Piotr Wójcicki (Ministerstwo Finansów) zapytał o stopień zaawansowania prac nad trasą rowerową na odcinku Gdynia-Hel, wskazując, że obszar ten cechuje się wyjątkowymi walorami krajobrazowymi i jest chętnie wykorzystywany przez rowerzystów. Zapytał również o dostępność w Internecie aktualnych map oraz materiałów informacyjnych dotyczących sieci tras rowerowych w województwie pomorskim.

Pan Adam Piekarec (Pomorskie Stowarzyszenie „Nasze Środowisko”) przypomniał, że początki turystyki kolarskiej w regionie wiążą się z działalnością pierwszego klubu rowerowego założonego ponad 50 lat temu przy Politechnice Gdańskiej. Podziękował za merytoryczne odniesienie się do zgłoszonych przez siebie uwag oraz za otwartość na dyskusję. Podkreślił znaczenie realizowanego przedsięwzięcia, zaznaczając, że choć projekt jest trudny i wymagający, to przyczynia się do tworzenia tras nie tylko bezpiecznych i spójnych, ale także wygodnych dla użytkowników. Dodał, że dzięki wytycznym rowerowym poprawia się komfort jazdy oraz jakość oznakowania tras. Wyraził również nadzieję, że w kolejnych latach możliwe będzie objęcie wsparciem zachodniej części regionu, obejmującej m.in. połączenia pomiędzy Bytowem, Lęborkiem, Łebą, Ustką i Słupskiem, z perspektywą przedłużenia szlaku w kierunku województwa kujawsko-pomorskiego.

Pani Aleksandra Sztetyło-Budzewska (Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej) zwróciła się z pytaniem dotyczącym Wiślanej Trasy Rowerowej, wskazując, że jej pełna realizacja wymaga współpracy pomiędzy województwami. Zapytała, czy Województwo Pomorskie pozostaje w kontakcie z samorządem województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie uzgodnienia standardów i koordynacji działań, podkreślając, że na poziomie krajowym brak jest instytucji sprawującej patronat nad tego typu przedsięwzięciami. Wyraziła nadzieję, że współpraca międzyregionalna umożliwi stworzenie spójnego szlaku od źródeł Wisły aż do jej ujścia.

Pan Michał Bieliński wyjaśnił, że koordynacja Wiślanej Trasy Rowerowej jest prowadzona na poziomie krajowym w ramach zespołu ds. mobilności rowerowej przy Związku

Województw RP, w skład którego wchodzi przedstawiciele wszystkich województw, odpowiedzialni w swoich regionach za rozwój turystyki i infrastruktury rowerowej. Podkreślił, że Województwo Pomorskie aktywnie uczestniczy w tych pracach i utrzymuje bieżący kontakt z pozostałymi regionami, w tym z województwem kujawsko-pomorskim. Dodał, że w strukturze Pomorskiej Organizacji Turystycznej rozpoczęto tworzenie zespołu odpowiedzialnego za krajową koordynację tras EuroVelo, w tym Wiślanej Trasy Rowerowej, co pozwoli na dalsze uspołnienie działań w skali kraju.

Odnosząc się do pytania Pana Adama Piekarca, Pan Michał Bieliński przypomniał, że w zachodniej części regionu nie przebiegają trasy o randze międzynarodowej. Obszar ten jest objęty głównie trasami o randze regionalnej, m.in. między Ustką a Słupskiem i dalej w kierunku Kępic i Miastka. Dodał, że w najbliższym czasie planowana jest aktualizacja struktury regionalnych tras rowerowych w województwie.

W odpowiedzi na pytanie Pana Piotra Wójcickiego poinformował, że trasa o którą pytał, tj. EuroVelo 10, była objęta pierwszym etapem przedsięwzięcia, zakończonym w 2023 r. Część zadań nie została wówczas zrealizowana m.in. z powodu pandemii COVID-19 i będzie kontynuowana w ramach etapu drugiego. Zaznaczył, że zapewnienie ciągłości tras międzynarodowych stanowi priorytet działań samorządu województwa w zakresie rozwoju sieci rowerowej, ponieważ stanowią one kręgosłup systemu turystyki i mobilności rowerowej. Dodał, że szczegółowe mapy i opisy przebiegu tras dostępne są na stronie pomorskie.travel, w zakładce poświęconej sieci EuroVelo w województwie pomorskim.

Nie zgłoszono dodatkowych uwag ani pytań.

Ad. 6

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Pani Agnieszce Surudo, która przedstawiła prezentację na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki rowerowej. Prezentacja stanowi **załącznik nr 7** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

W związku z brakiem uwag i pytań przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki rowerowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 38 głosów „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 8** do protokołu.

Ad. 7

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Panu Rafałowi Wasilowi (Departament Infrastruktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), który przedstawił prezentację na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej, Zatoki Gdańskiej i Morza Bałtyckiego”. Prezentacja stanowi **załącznik nr 9** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pani Monika Lewandowska (Fundacja Rare Diseases) podziękowała członkom Komitetu, Instytucji Zarządzającej oraz pracownikom departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego za zaangażowanie w działania na rzecz dostępności. Z zadowoleniem podkreśliła, że dyskusja na temat dostępności ewoluowała w kierunku traktowania jej jako elementu uniwersalnego projektowania, umożliwiającego wszystkim mieszkańcom i turystom pełne uczestnictwo w życiu regionu. Zaznaczyła, że wdrażanie zasad uniwersalnego projektowania stanowi nie tylko wyraz dbałości o osoby ze szczególnymi potrzebami, lecz także czynnik przyczyniający się do rozwoju gospodarczego, gdyż ta grupa użytkowników stanowi istotny segment odbiorców infrastruktury turystycznej, takiej jak trasy rowerowe czy szlaki wodne. Pani Monika Lewandowska wyraziła również wdzięczność za uwzględnianie w dyskusjach tematu tzw. „komfortek” (changing places), które umożliwiają osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z przestrzeni publicznej w sposób godny i bezpieczny. Z zadowoleniem odnotowała także obecność na posiedzeniu przedstawicieli kilku ministerstw, dzięki czemu możliwe jest szersze promowanie dobrych praktyk i rozwiązań już funkcjonujących w województwie pomorskim, w tym rozwiązań innowacyjnych w zakresie dostępności, które mogą stać się standardem w skali kraju.

Pan Przemysław Burmer (Fundacja Rare Diseases) przyłączył się do słów podziękowania Pani Moniki Lewandowskiej, podkreślając znaczenie konsekwentnego uwzględniania zasad dostępności w planowaniu i realizacji projektów infrastrukturalnych, w szczególności dotyczących turystyki i rekreacji. Zwrócił uwagę, że osoby z niepełnosprawnościami nadal napotykają na różnego rodzaju bariery, dlatego istotne jest, aby przy projektowaniu i budowie infrastruktury, w tym infrastruktury żeglarskiej, nie pomijać potrzeb tej grupy użytkowników.

Nie zgłoszono dodatkowych uwag ani pytań.

Ad. 8

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Pani Agnieszce Surudo, która przedstawiła prezentację na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki żeglarskiej. Prezentacja stanowi **załącznik nr 10** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pani Aleksandra Sztetyło-Budzewska zwróciła uwagę, że w ramach kryterium „kompleksowość projektu” oceniane jest m.in. uwzględnienie likwidacji barier architektonicznych. Zauważyła, że zapewnienie dostępności jest obowiązującym standardem dla wszystkich projektów, w związku z czym poprosiła o doprecyzowanie tej kwestii.

Pani Agnieszka Surudo wyjaśniła, że w ramach kryteriów zgodności z zasadami horyzontalnymi, zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, jest obowiązkowa i odnosi się do aspektów obligatoryjnych, wymaganych prawem. Z kolei kryterium kompleksowości dotyczy rozwiązań ponadstandardowych, które stanowią zachętę do podjęcia dodatkowych działań w zakresie dostępności. Zaznaczyła, że wiedząc o wysokich kosztach takich rozwiązań, Instytucja Zarządzająca stara się poprzez to kryterium uświadamiać potrzeby i motywować projektodawców do ich uwzględniania.

Wobec braku dalszych pytań i uwag przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki żeglarskiej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 39 głosów „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 11** do protokołu.

Ad. 9

Zastępca Przewodniczącego przeszedł do kolejnego punktu porządku obrad i oddał głos Panu Wiktorowi Szafranowiczowi (Departament Turystyki i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), który przedstawił prezentację na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorska Strefa Uzdrowiskowa”. Prezentacja stanowi **załącznik nr 12** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pytań i uwag nie zgłoszono.

Ad. 10

Zastępca Przewodniczącego ponownie oddał głos Pani Agnieszce Surudo, która przedstawiła prezentację na temat kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki uzdrowiskowej. Prezentacja stanowi **załącznik nr 13** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pytań i uwag nie zgłoszono.

Przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki uzdrowiskowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 41 głosów „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 14** do protokołu.

Ad. 11

Po przerwie Zastępca Przewodniczącego ponownie oddał głos Panu Rafałowi Wasilowi, który przedstawił prezentację na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorskie Szlaki Kajakowe. Etap II”. Prezentacja stanowi **załącznik nr 15** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pytań i uwag nie zgłoszono.

Ad. 12

Zastępca Przewodniczącego ponownie oddał głos Pani Agnieszce Surudo, która przedstawiła prezentację na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej. Prezentacja stanowi **załącznik nr 16** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pytań i uwag nie zgłoszono.

Przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 42 głosy „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 17** do protokołu.

Ad. 13

Zastępca Przewodniczącego przeszedł do kolejnego punktu porządku obrad i oddał głos Panu Maciejowi Laszkiewiczowi (Dyrektorowi Departamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), który przedstawił prezentację dotyczącą założeń Regionalnego Programu Polityki Zdrowotnej – Kompleksowego programu przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim. Prezentacja stanowi **załącznik nr 18** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pani Romana Aziewicz (Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych) podkreśliła znaczenie profilaktyki zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży, zwracając uwagę na potrzebę podejmowania działań promujących zdrowe żywienie oparte na lokalnych produktach. Wskazała, że w wielu krajach Europy i Ameryki Południowej realizowane są programy, w ramach których samorządy zapewniają uczniom posiłki przygotowywane z wykorzystaniem zdrowych, lokalnych składników, co przynosi wymierne efekty zdrowotne i społeczne. Zasugerowała rozważenie wdrożenia podobnych rozwiązań w województwie pomorskim w kolejnej perspektywie finansowej, podkreślając znaczenie praktycznego kształtowania zdrowych nawyków żywieniowych.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za głos w dyskusji, podkreślając, że Samorząd Województwa Pomorskiego przywiązuje dużą wagę do wspierania lokalnych producentów, rolników i przedsiębiorców z regionu, w tym m.in. z Kociewia czy Żuław. Zaznaczył, że kierunek wskazany w wypowiedzi jest w pełni zgodny z ideą promowania zdrowego żywienia oraz wykorzystania lokalnych produktów. Dodał, że w Polsce funkcjonują już programy realizowane przez agencje rolne, w ramach których dostarczane są do szkół owoce i warzywa, co dodatkowo potwierdza zasadność podejmowania tego typu działań.

Pani Wanda Klepacka wyjaśniła, że program dotyczący dostarczania świeżych owoców, warzyw i mleka do szkół realizowany jest na terenie całej Polski i – poza samym komponentem żywieniowym – obejmuje również działania o charakterze edukacyjnym i promocyjnym mające na celu kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych wśród uczniów i budowanie świadomości rodziców i nauczycieli. Wskazała, że w ramach programu prowadzone są m.in. warsztaty kulinarne, wspólne przygotowywanie i spożywanie posiłków, zakładanie ogródków szkolnych czy organizacja tematycznych wycieczek edukacyjnych. Podkreśliła, że program skierowany jest do wszystkich szkół podstawowych w Polsce i funkcjonuje w szerokim zakresie od wielu lat. Zaznaczyła, że Ministerstwo Rolnictwa jest otwarte na propozycje i sugestie dotyczące sposobów dalszego rozwijania programu. Dodała, że w przyszłości warto być może rozważyć uruchomienie programu uzupełniającego, adresowanego do uczniów na innych etapach edukacji, z wykorzystaniem odrębnych źródeł finansowania.

Zastępca Przewodniczącego podziękował przedstawicielce Ministerstwa Rolnictwa za wypowiedź oraz zwrócił się z propozycją do Pani Romany Aziewicz, aby — jeśli uzna to za stosowne — we własnym imieniu lub we współpracy z organizacjami pozarządowymi sformułowała propozycje rozwiązań lub rekomendacji w tym zakresie, które Samorząd Województwa mógłby przekazać do Ministerstwa Rolnictwa.

Nie zgłoszono dodatkowych uwag ani pytań.

Ad. 14

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Panu Mirosławowi Zuchollowi (Zastępcy Dyrektora Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), który przedstawił prezentację na temat kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej - Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim). Prezentacja stanowi **załącznik nr 19** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Wobec braku uwag i pytań przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej - Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 39 głosów „za”, 0 głosów „przeciw”, 0 głosów „wstrzymujących się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 20** do protokołu.

Ad. 15

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Panu Mirosławowi Zuchollowi, który przedstawił prezentację na temat zmiany kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.7. „Edukacja przedszkolna” (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej). Prezentacja stanowi **załącznik nr 21** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pani Wanda Klepacka podziękowała za utrzymanie kryterium związanego z Krajowymi Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI). Zaznaczyła jednak, że usunięcie szeregu innych kryteriów premiujących, takich jak m.in. lokalizacja na obszarze o niskim stopniu upowszechniania wychowania przedszkolnego, lokalizacja na obszarze gmin wiejskich i wiejsko-miejskich czy lokalizacja na obszarze zabudowy wielorodzinnej, powoduje, że kryterium OSI będzie miało niewielkie znaczenie w kontekście pozycji projektów na liście rankingowej. W związku z tym Ministerstwo Rolnictwa zgłosiło przed posiedzeniem uwagę postulującą przywrócenie dwóch z pięciu kryteriów usuniętych w propozycji Instytucji Zarządzającej. Instytucja Zarządzająca nie uwzględniła tej uwagi, argumentując, że silne ukierunkowanie na wskazane obszary zostało już zrealizowane w dwóch pierwszych naborach, które zaspokoili istniejące potrzeby. Pani Wanda Klepacka wskazała, że podczas warsztatów przedstawiane były odmienne opinie, potwierdzające utrzymywanie się potrzeby wsparcia w tym zakresie. Podkreśliła ponadto, że przywrócenie wskazanych

kryteriów nie zaburzyłoby listy rankingowej, ponieważ w przypadku braku zgłoszeń spełniających te kryteria, kolejność projektów na liście pozostawałaby bez zmian. Zaznaczyła, że utrzymanie przedmiotowych kryteriów dawałoby dodatkową szansę gminom, w których dostępność edukacji przedszkolnej jest nadal ograniczona. Zaproponowała, aby w ramach kompromisu przywrócić przynajmniej jedno z kryteriów – dotyczące lokalizacji na obszarze o niskim stopniu upowszechniania wychowania przedszkolnego.

Pan Michał Banacki (Obszar Metropolitalny Gdańsk–Gdynia–Sopot) nie zgodził się z opinią przedstawioną przez Panią Wandę Klepacką. Wskazał, że podczas warsztatów nie prowadzono szerokiej dyskusji dotyczącej potrzeby przywrócenia kryteriów premiujących obszary wiejskie, o czym wspominała przedmówczyni. Poparł stanowisko Instytucji Zarządzającej, przypominając, że w dwóch poprzednich naborach kryteria wyboru w znacznym stopniu premiowały lokalizację na obszarach wiejskich. Zaznaczył, że również w obecnym naborze obszary te pozostają uprzywilejowane, ponieważ w ramach kryterium OSI mogą uzyskać do 6 punktów, podczas gdy np. za zakres diagnozy potrzeb przyznaje się maksymalnie 8 punktów. Różnica wynosi zatem tylko 2 punkty, a samo kryterium OSI nadal premiuje 33 gminy wiejskie znajdujące się w granicach województwa pomorskiego. Zwrócił również uwagę na specyfikę obszarów miejskich, które – mimo że również posiadają znaczne potrzeby w zakresie edukacji przedszkolnej – borykają się z dodatkowymi wyzwaniami, takimi jak presja migracyjna. Podał przykład Sopotu, gdzie po wybuchu wojny w Ukrainie liczba dzieci z doświadczeniem migracji w placówkach edukacyjnych przekroczyła 15%. Zaznaczył, że tego rodzaju zjawiska są charakterystyczne przede wszystkim dla obszarów miejskich i nie występują w takim stopniu w gminach wiejskich. W związku z tym wyraził zadowolenie, że obecny nabór będzie w nieco mniejszym zakresie premiował obszary wiejskie, umożliwiając tym samym wsparcie projektów z innych typów obszarów. Podsumowując zaapelował do członków Komitetu o poparcie propozycji przedstawionej przez Instytucję Zarządzającą.

Pani Patrycja Szczygieł (Zastępca dyrektora Departamentu Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego) odniosła się do poruszonego w trakcie prezentacji wątku Zintegrowanych Porozumień Terytorialnych (ZPT), który w jej opinii ma istotne znaczenie w kontekście postulatu Pani Wandy Klepackiej. Przypomniała, że preferencje w ramach kryterium ZPT dotyczą pięciu obszarów funkcjonalnych w województwie pomorskim, w których dominują gminy wiejskie i miejsko-wiejskie, tj. Żuławy, Borów Tucholskich, Wschodniego Powiśla, Środkowego Pomorza oraz Strefy Przybrzeżnej. Podkreśliła, że na obszarach tych występują istotne problemy strukturalne, a postulaty wskazywane przez przedstawicielkę Ministerstwa Rolnictwa są w dużej mierze już odzwierciedlone w kryterium ZPT. Zaznaczyła jednocześnie, że partnerstwa z tych obszarów nie były dotychczas w pełni przygotowane do przedłożenia pakietów projektów przedszkolnych, co powoduje, że wyzwanie w tym zakresie pozostaje aktualne. Dodała, że kryterium ZPT w istotny sposób premiuje obszary wiejskie, a nałożenie na nie dodatkowo kryterium dotyczącego OSI jeszcze bardziej wzmacnia ich pozycję w kontekście planowanego naboru. Podsumowując Pani Patrycja Szczygieł zwróciła uwagę, że realizacja tego rodzaju projektów jest trudna, a gminy nie zawsze są

gotowe podjąć się tego zadania, zwłaszcza że obecnie kluczowym wyzwaniem dla województwa pozostaje tworzenie nowych miejsc przedszkolnych.

Pan Mirosław Zucholl poparł wypowiedź Pana Michała Banackiego, wskazując, że omawiany temat nie był szeroko poruszany na warsztatach i poza wypowiedzią przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa nie stanowił przedmiotu dalszych dyskusji. Podkreślił, że ustalanie kryteriów strategicznych stanowi świadomy wybór i sygnał dla projektodawców, w związku z tym celem nie powinno być proponowanie możliwie szerokiego katalogu kryteriów, który nie wpływałby na ukierunkowanie projektów. Zwrócił uwagę, że dotychczas przeprowadzono jeden nabór dedykowany w całości gminom wiejskim, tzw. „białym plamom”, gdzie zarówno środki, EFRR jak i EFS+, zostały skierowane wyłącznie do tych obszarów. W obecnym naborze kryteria mają mieć charakter ukierunkowujący, co jest istotne również w kontekście faktu, że o środki mogą ubiegać się nie tylko samorządy, ale także przedsiębiorcy. Podkreślił, że dla tych drugich kryteria stanowią wytyczne, na podstawie których konstruuja wnioski, często bez przyjętej szerszej wizji samorządowej. W jego opinii, szeroki katalog kryteriów może w związku z tym prowadzić do zniekształcenia strategicznej wizji i osłabić spójność prowadzonej polityki w tym zakresie.

Pani Wanda Klepacka odniosła się do wypowiedzi poprzednich uczestników dyskusji, wskazując, że jej propozycja nie dotyczy przywrócenia kryterium lokalizacji na obszarze gmin wiejskich i miejsko-wiejskich, lecz kryterium neutralnego względem rodzaju gminy, odnoszącego się do niskiego stopnia upowszechnienia wychowania przedszkolnego. Podkreśliła, że kryterium to nie premiuje konkretnych typów gmin ani projektów samorządowych, a jego usunięcie jest w jej opinii nieuzasadnione. Zaznaczyła, że przedmiotowe kryterium byłoby adekwatne w kontekście planowanego naboru, ponieważ uwzględnia także wspomniany czynnik związany z presją migracyjną. Wskazała, że w poprzednich naborach skutecznie identyfikowało ono miejsca o największych potrzebach, niezależnie od typu gminy czy jej położenia. Dodała, że nawet jeżeli pula najbardziej potrzebujących obszarów została zaspokojona w poprzednich naborach, utrzymanie tego kryterium nie będzie stanowiło problemu gdyż żaden wnioskodawca po prostu nie otrzyma za nie punktów.

Pan Marcin Fuchs (Dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego) przypomniał, że drugi nabór w obszarze edukacji przedszkolnej, łączący wsparcie z EFRR i EFS+, był skierowany na eliminowanie tzw. „białych plam”. Podkreślił, że to przede wszystkim samorządom powinno zależeć na ich likwidacji, a mimo to nie wszystkie z nich aplikowały. Zauważył, że zarówno dwa poprzednie nabory w ramach Programu FEP, jak i konkursy przeprowadzane w perspektywie 2014-2020 nie doprowadziły do likwidacji „białych plam”, co wskazuje, że prywatny biznes kieruje się przede wszystkim opłacalnością tworzenia placówek w określonych lokalizacjach. Dodał, że z rozmów przedstawicieli IZ z samorządowcami z gmin wiejskich graniczących z większymi miastami wynika, iż często nie dostrzegają oni potrzeby uczestnictwa w takich naborach. Wskazał, że wpływ na to mają zarówno niesprzyjające warunki demograficzne, jak i fakt, że mieszkańcy, udając się do pracy

w innych miejscowościach, często dowożą dzieci do przedszkoli funkcjonujących w granicach miast. W jego opinii czynniki te uzasadniają proponowane ukierunkowanie kolejnego naboru. W związku z tym Departament Europejskiego Funduszu Społecznego postuluje utrzymanie propozycji przesłanej Komitetowi przed posiedzeniem.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za dotychczasową dyskusję, podkreślając, że różnorodność prezentowanych stanowisk jest wartością i siłą Komitetu Monitorującego. Przypomniął, że dwa poprzednie nabory w obszarze edukacji przedszkolnej w istotny sposób premiowały obszary wiejskie, w wyniku czego blisko 76% nowo utworzonych miejsc zlokalizowanych było właśnie na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. Obecny, trzeci nabór — prawdopodobnie ostatni, gdyż wcześniejsze wykorzystały ponad 60% alokacji — powinien w związku z tym dać również szansę innym obszarom, które w poprzednich naborach były mniej preferowane. Zauważył, że tereny wiejskie, położone na obszarach objętych ZPT i OSI w obecnym naborze uzyskują 28 dodatkowych punktów co nadal daje im znaczną przewagę. W związku z tym zaapelował o utrzymanie zaproponowanego ukierunkowania naboru, które otwiera możliwość aplikowania także dla pozostałych obszarów.

Zastępca Przewodniczącego zaproponował, aby w pierwszej kolejności przystąpić do głosowania nad propozycją zgłoszoną przez przedstawicielkę Ministerstwa Rolnictwa.

W związku z powyższym Zastępca Przewodniczącego przeszedł do głosowania nad wnioskiem zgłoszonym przez Panią Wandę Klepacką. Wniosek otrzymał 1 głos „za”, 30 głosów „przeciw”, 5 głosów „wstrzymujących się”, w związku z czym nie został przyjęty.

W dalszej kolejności przystąpiono do głosowania nad projektem uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.7. „Edukacja przedszkolna” (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Stosunkiem głosów: 34 głosy „za”, 0 głosów „przeciw”, 2 głosy „wstrzymujące się” uchwała została przyjęta. Uchwała stanowi **załącznik nr 22** do protokołu.

Ad. 16

Zastępca Przewodniczącego ponownie oddał głos Panu Mirosławowi Zuchollowi, który przedstawił prezentację projektu Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie projektów dotyczących usług opieki długoterminowej. Prezentacja stanowi **załącznik nr 23** do protokołu. Pan Mirosław Zucholl przypomniał w trakcie prezentacji, że głosowanie projektu uchwały ws. przyjęcia przedmiotowych kryteriów planowane jest w trybie obiegowym.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonemu.

Uwag i pytań nie zgłoszono.

Ad. 17

Zastępca Przewodniczącego oddał głos Pani Monice Cholewczyńskiej-Dmitruk (Departament Rozwoju Regionalnego i Przestrzennego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego), która przedstawiła prezentację na temat możliwości finansowania działań z programów międzynarodowych. Prezentacja stanowi **załącznik nr 24** do protokołu.

Zastępca Przewodniczącego podziękował za wystąpienie i oddał głos zgromadzonym.

Pan Jan Szymański zapytał, czy prezentowane programy międzynarodowe podlegają zasadzie $n+3/n+2$, podobnie jak ma to miejsce w przypadku programów realizowanych w ramach polityki spójności UE.

Pani Monika Cholewczyńska-Dmitruk poinformowała w odpowiedzi, że programy ramowe Komisji Europejskiej są wyłączone z tej zasady

Pani Magdalena Horodyska (Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej) potwierdziła, że omawiane programy nie podlegają zasadzie $n+2/n+3$. Jak wyjaśniła programy ramowe są finansowane w formule zarządzania bezpośredniego (*direct management*), w przeciwieństwie do polityki spójności, w których występuje zarządzanie dzielone (*shared management*). Konsekwencją tego są m.in. właśnie różnice w zakresie terminów i zasad rozliczeń.

Pan Jan Szymański poinformował, że spodziewał się takiej odpowiedzi i zwrócił uwagę, że również na poziomie polityki spójności korzystne byłoby wprowadzenie podobnych, bardziej elastycznych rozwiązań w zakresie rozliczeń.

Pan Piotr Wójcicki odniósł się do przekazanych informacji dotyczących Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Poinformował, że trzecia edycja tych programów jest praktycznie zakończona, natomiast nowe mechanizmy, określane roboczo jako czwarte, znajdują się obecnie na etapie uzyskiwania upoważnień oraz otwierania rachunków bankowych w NBP. Zaznaczył, że pierwsze wydatki w ramach tych programów zostały już poniesione, jednakże do czasu podpisania umowy dotyczącej prowadzenia rachunków bankowych zaliczki nie mogły zostać przekazane.

Ad. 18

Zastępca Przewodniczącego przeszedł do ostatniego punktu obrad – wolnych wniosków.

Pan Jan Szymański poinformował, że w bieżącym roku planowane jest jeszcze jedno posiedzenie Komitetu – najprawdopodobniej w listopadzie lub grudniu, podczas którego zostanie przedstawiona propozycja zmiany Programu związana z nowymi priorytetami Komisji Europejskiej.

W związku z brakiem dalszych wniosków Zastępca Przewodniczącego podziękował zebranym za aktywny udział i zakończył X Posiedzenie Komitetu Monitorującego.

ZATWIERDZAM

Przewodniczący KM FEP 2021-2027

Mieczysław Struk

Załączniki:

1. Lista obecności;
2. Porządek obrad X posiedzenia Komitetu Monitorującego FEP 2021-2027;
3. Prezentacja na temat stanu realizacji programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
4. Prezentacja na temat projektu pn. „Budowa Centrum Ekoinnowacji Politechniki Gdańskiej”;
5. Prezentacja na temat uwarunkowań wsparcia infrastruktury turystyki w ramach programu Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
6. Prezentacja na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorskie Trasy Rowerowe” (etap 2 i etap 3 – Trasa Subregionalna);
7. Prezentacja na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki rowerowej;
8. Uchwała w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki rowerowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
9. Prezentacja na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Rozwój oferty turystyki wodnej w obszarze Pętli Żuławskiej, Zatoki Gdańskiej i Morza Bałtyckiego”;

10. Prezentacja na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki żeglarskiej;
11. Uchwała w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki żeglarskiej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
12. Prezentacja na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorska Strefa Uzdrowiskowa”;
13. Prezentacja na temat kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki uzdrowiskowej;
14. Uchwała w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki uzdrowiskowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
15. Prezentacja na temat założeń przedsięwzięcia strategicznego pn. „Pomorskie Szlaki Kajakowe. Etap II”;
16. Prezentacja na temat Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej;
17. Uchwała w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 6.11. „Infrastruktura turystyki” (w zakresie projektów dotyczących rozwoju infrastruktury turystyki kajakowej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
18. Prezentacja na temat założeń Regionalnego Programu Polityki Zdrowotnej – Kompleksowego programu przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim;
19. Prezentacja na temat kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej - Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim);
20. Uchwała w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie programów profilaktycznych dotyczących profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu (Regionalny Program Polityki Zdrowotnej - Kompleksowy program przeciwdziałania nadwadze i otyłości u dzieci i młodzieży w województwie pomorskim) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;

21. Prezentacja na temat zmiany kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.7. „Edukacja przedszkolna” (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej);
22. Uchwała zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.7. „Edukacja przedszkolna” (w zakresie projektów dotyczących edukacji przedszkolnej) w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027;
23. Prezentacja projektu Kryteriów wyboru projektów dla Działania 5.17. „Usługi społeczne i zdrowotne” w zakresie projektów dotyczących usług opieki długoterminowej;
24. Prezentacja na temat możliwości finansowania działań z programów międzynarodowych.